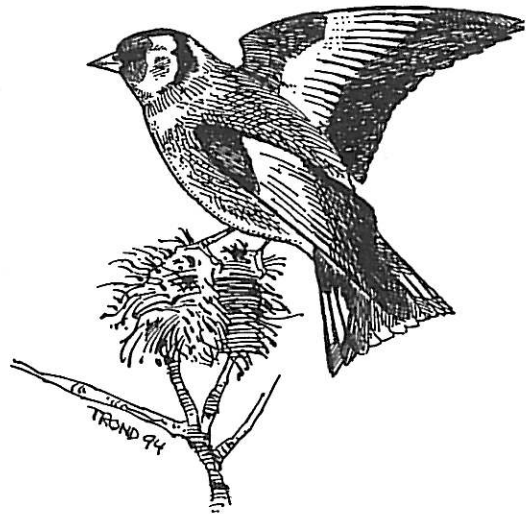

Stillits *Carduelis carduelis*

Global utbredelse

Stillitsen er utbredt over det meste av Europa unntatt Nord-Skandinavia. Mot øst forekommer den til Jenisei i Vest-Sibir. Himalaya, Midtøsten og Nord-Afrika danner grensen for artens utbredelse mot sør.

Det er nominatunderarten som forekommer i Nord- og Midt-Europa. For øvrig finnes en rekke underarter på Atlanterhavsøyene og i andre deler av utbredelsesområdet.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Stillitsen har en relativt begrenset hekkeutbredelse i Norge. Hovedområdet finner en nå som før på Østlandet med en konsentrasjon i lavlandet rundt Oslofjorden. Den er også konstatert hekkende en del steder i innlandet i søndre deler av Oppland og Hedmark. Enkelte hekkefunn foreligger også fra ytre deler av Telemark. En del spredte hekkefunn i kyststrøkene i Agderfylkene — flest i de vestre deler — viser at en mindre bestand også er etablert her. Med unntak av en liten og delvis ustabil hekkebestand lengst nord i Rogaland, er hekkefunn fra andre deler av Vestlandet ikke kjent i nyere tid.

Mange observasjoner av omstreifende enkeltindivider og flokker er ellers gjort på en lang rekke steder i Sør- og Midt-Norge. Lengst mot nord er stillitsen påvist i Gildeskål i Nordland.

I hekketiden foretrekkes åpne og varierte løvskogsområder, gjerne med innslag av kulturlandskap som f.eks. beitemarker med en god bestand av tistler og andre storvokste ugrasplanter. Arten tar også til takke med større hager og parker i mer tettbygde og bymessige strøk. Større skogstrekninger unngås.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Selv i Oslofjordområdet, som tradisjonelt har vært artens kjerneområde i en årrekke, forelå det lenge overraskende få konkrete hekkefunn. Inntil 1950 var det bare kjent ett reirfunn (Oslo by). Opp gjennom 1950- og 1960-årene ble det i takt med den økende ornitologiske aktivitet gjort en del reirfunn eller observasjoner av nettopp flygedyktige unger. Med unntak av ett funn på Jæren, ble alle hekkefunn i denne perioden gjort i Oslofjordområdet. I de siste 20 år foreligger det et økende antall hekkefunn fra Østlandet, særlig fra Oslo og Akershus, Vestfold og Tele-

mark. Bestandene som etablerte seg i Agder (Bergesen 1975b) og Rogaland rundt midten av 1970-årene, ligger fremdeles på et relativt lavt nivå. Så på tross av at stillitsen er blitt påvist hekkende en rekke nye steder de siste 20 år, regnes den fremdeles for å være en relativt fåtallig hekkefugl i Norge. Ingen sikre bestandsestimater foreligger, men et grovt anslag går ut på mellom 500 og 2000 hekkepar (Tabell 1).

Hekkefunnene i Telemark, Agder og Rogaland skyldes høyst sannsynlig en reell utvidelse av hekkeområdet her til lands. Utviklingen i bestandsstørrelse på landsbasis i samme tidsrom er likevel antatt å ha vært ganske beskjeden, og er nærmest karakterisert som noenlunde stabil. I de aller siste år er det imidlertid observert et økende antall stillits, særlig på Østlandet. Således ble en flokk på ca. 200 ind. sett på Fornebu i september 1990. Muligens kan dette tolkes som tegn på en økende bestand.

Hekkebiologi

Stillitsen er en forholdsvis anonym og stillfarende fugl i hekketiden. Ofte er det bare tilfeldigheter som gjør at en oppdager reiret under reirbyggings- eller rugefasen. Det forhold at den ofte plasserer reiret i tilknytning til hager, parker eller tettbygde strøk medvirker nok også til at stillitsen ofte unngår å bli oppdaget. Slike områder er ikke blant de mest attraktive i observasjonssammenheng. Reiret er gjerne også godt kamuflert og plasseres ofte temmelig høyt oppe i treet. Selv om stillits trives best i løvskog, finnes reirene forbausende ofte i bartrær, f.eks. furu. Tidspunktet for eggleggingen varierer ganske mye — fra begynnelsen av mai til langt ut i juli. Muligens kan den store spredningen skyldes omlagte kull, eventuelt kull nr. to. Når ungene nettopp har forlatt reiret og begynt å tigge etter mat, er sjansene for å oppdage og konstatere hekking noe større.

Trekkforhold

En lang rekke observasjoner av stillits foreligger fra Lista og Jæren om høsten, de fleste fra oktober. Dette tyder på at det foregår et visst trekk ut av landet, muligens til Kontinentet, kanskje også til De britiske øyer. Ellers opptrer stillitsen delvis også som stand- og streiffugl vinterstid i de fleste kyststrøk i Sør-Norge. Noe særlig markert vortrekk er ikke registrert.

Kåre Olsen

Stillits *Carduelis carduelis*

35 ● Konstatert hekking

15 ● Sannsynlig hekking

24 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

